

Nữ Sĩ Tài Hoa T.T.Kh

Những bài thơ tình của nữ thi sĩ tài hoa T.T.Kh đã xuất hiện lần đầu từ tháng 10/1937 đến tháng 7/1938 trên tuần báo Tiểu Thuyết Thứ Bảy (xuất bản ở Hà Nội) và tờ Phụ Nữ Thời Đàm (cũng xuất bản ở Hà Nội). Cho đến nay, đã gần 68 năm - hơn nửa thế kỷ, nhưng thơ của T.T.Kh vẫn còn vang mãi trong lòng người yêu thơ, nhất là lĩnh vực nghệ thuật, vẫn giữ nguyên giá trị độc sáng của thơ ca tiên chiến mở đầu cho một giai đoạn đổi mới sau này.

T.T.Kh chỉ xuất hiện ở một khoảng thời gian rất ngắn (chưa đầy một năm) trên 2 tờ báo. Và chỉ với 4 bài thơ thôi, nhưng kể từ ấy (1937) đã nảy sinh nhiều giai thoại, nhiều tranh luận, nhiều tác phẩm, bài báo thảo luận xung quanh cái bút danh bí ẩn viết tắt T.T.Kh: T.T.Kh là ai? Ai là người tình được T.T.Kh nhắc tới trong 4 bài thơ bất hủ của nữ sĩ? Cuộc tình dở dang của họ đã xảy ra như thế nào? Hiện nay bà đã chết hay còn sống? T.T.Kh là Trần Thị Khánh? Là Tào Thị Khê? Là Trần Thị Khải? Hay Thái Thị Khương? Chưa ai rõ...?

Để có cái nhìn khái quát về những diễn biến của các cuộc khám phá, tranh luận, nghiên cứu từ hơn 60 năm qua, chúng tôi chỉ xin tóm lược những nét chính:

Theo Hoài Thanh - Hoài Châu (trong Thi Nhân Việt Nam 1942) thì: "... Toà báo nhận được bài thơ "Hai sắc hoa Tigôn", sau đó là bài "Bài thơ Thứ Nhất" đều có chung nét chữ run run. Từ đấy, Toà soạn Tiểu Thuyết Thứ Bảy không nhận thêm, và không biết rõ T.T.Kh ở đâu? Và "Sau khi các bài thơ kia đăng rồi, các nhà văn bỗng xôn xao, có đến mấy người nhất quyết T.T.Kh!" là người yêu của mình.

Trong số các nhà văn, nhà thơ "tự nhận" là người yêu của T.T.Kh có Thâm Tâm (Nguyễn Tuấn Trình), Nguyễn Bính, Trần Huyền Trân, Thanh Châu, J. Leiba... và họ đã làm thơ đăng báo, công khai đề: "Tặng T.T.Kh", khiến dư luận càng xôn xao, và mờ mịt hơn.

Bên cạnh một số người "trong cuộc" lên tiếng (bằng thơ), có các nhà nghiên cứu, phê bình văn học cũng đã bỏ nhiều công sức, giấy mực để "quyết tìm cho ra" lý lịch, tông tích, đời sống ở quá khứ và hiện tại của nữ sĩ ẩn danh tài hoa T.T.Kh. Đó là Hoài Thanh, Hoài Châu (VN Thi Nhân 1942), "T.T.Kh là ai?" của Hoàng Tiến (1989), "Ghi thêm về Thâm Tâm và T.T.Kh" của Mã Giáng Lâm (1990), "Nói thêm về T.T.Kh" của Thanh Châu (1990), "Thâm Tâm và T.T.Kh" của Thế Phong, "Thâm Tâm và sự thật về T.T.Kh" của Nguyễn Vỹ (1970), "Thơ T.T.Kh ở nước ngoài"...

Thơ T.T.Kh. Toàn Tập

Trong tập này có tất cả 4 bài thơ của nữ thi sĩ T.T.Kh. sau:

- 1- Hai Sắc Hoa Ti-Gôn (1937)*
- 2- Bài Thơ Thứ Nhất (1937)*
- 3- Đan Áo Cho Chồng (1937)*
- 4- Bài Thơ Cuối Cùng (1938)*

Hai Sắc Hoa Tigôn (T.T.Kh.)

*Một mùa thu trước, mỗi hoàng hôn
Nhật cánh hoa rơi chẳng thấy buồn,
Nhuộm ánh nắng tà qua mái tóc,
Tôi chờ người đến với yêu đương.*

*Người ấy thường hay ngắm lạnh lòng
Dải đường xa vút bóng chiều phong,
Và phương trời thăm mờ sương, cát,
Tay vút dây hoa trắng chạnh lòng.*

*Người ấy thường hay vuốt tóc tôi,
Thở dài trong lúc thấy tôi vui,
Bảo rằng: "Hoa, dáng như tim vỡ,
Anh sợ tình ta cũng vỡ thôi!"*

*Thuở ấy, nào tôi đã hiểu gì
Cánh hoa tan tác của sinh ly,
Cho nên cười đáp: "Màu hoa trắng
Là chút lòng trong chẳng biến suy"*

*Đâu biết lần đi một lỗ làng,
Dưới trời đau khổ chết yêu đương.*

Người xa xăm quá! – Tôi buồn lắm,
Trong một ngày vui pháo nhuộm đường...

Từ đây, thu rồi, thu lại thu,
Lòng tôi còn giá đến bao giờ
Chồng tôi vẫn biết tôi thương nhớ...
Người ấy, cho nên vẫn hững hờ.

Tôi vẫn đi bên cạnh cuộc đời
Ái ân lạt lẽo của chồng tôi,
Mà từng thu chết, từng thu chết,
Vẫn giấu trong tim bóng “một người”.

Buồn quá! hôm nay xem tiểu thuyết
Thấy ai cũng ví cánh hoa xưa
Nhưng hồng tựa trái tim tan vỡ.
Và đỏ như màu máu thấm pha!

Tôi nhớ lời người đã bảo tôi
Một mùa thu trước rất xa xôi...
Đến nay tôi hiểu thì tôi đã,
Làm lỡ tình duyên cũ mất rồi!

Tôi sợ chiều thu phớt nắng mờ,
Chiều thu, hoa đỏ rụng chiều thu
Gió về lạnh lẽo chân mây vắng,
Người ấy sang sông đứng ngóng đò.

Nếu biết rằng tôi đã lấy chồng,
Trời ơi! Người ấy có buồn không?
Có thăm nghĩ tới loài hoa... vỡ
Tựa trái tim phai, tựa máu hồng?

T.T.KH

(Tiểu Thuyết Thứ Bảy, Số 179, ngày 30/10/1937)

Bài Thơ Thứ Nhất (T.T.Kh.)

Thuở trước hồn tôi phơi phới quá,
 Lòng thơ nguyên vẹn một làn hương...
 Nhưng nhà nghệ sĩ từ đâu lại,
 Êm ái trao tôi một vết thương.

Tai ác ngờ đâu gió lại qua,
 Làm kinh giấc mộng những ngày hoa,
 Thổi tan tâm điệu du dương trước
 Và tiễn người đi bến cát xa.

Ở lại vườn Thanh có một mình,
 Tôi yêu gió rụng lúc tàn canh;
 Yêu trăng lặng lẽ rơi trên áo,
 Yêu bóng chim xa nắng lướt màn.

Và một ngày kia tôi phải yêu
 Cả chồng tôi nữa lúc đi theo
 Nhưng cô áo đỏ sang nhà khác,
 Gió hơi! Làm sao lạnh rất nhiều?

Từ đấy không mong không dám hẹn
 Một lần gặp nữa dưới trăng nghiêm,
 Nhưng tôi vẫn chắc nơi trời lạ,
 Người ấy ghi lòng: "Vẫn nhớ em!"

Đang lúc lòng tôi muốn tạm yên,
 Bỗng ai mang lại cánh hoa tim
 Cho tôi ép nốt dòng dư lệ
 Rỏ xuống thành thơ khóc chút duyên?

Đẹp gì một mảnh lòng tan vỡ
 Đã bọc hoa tàn dấu xác xơ!

Tóc úa giết dần đời thiếu phụ...
Thì ai trông ngóng, chả nên chờ!

Viết đoạn thơ đầu lo ngại quá
Vì tôi còn nhớ hẹn nhau xưa:
"Cố quên đi nhé, căm và nín
Đừng thở than bằng những giọng thơ!"

Tôi run sợ viết, lặng im nghe
Tiếng lá thu khô xiết mặt hè
Như tiếng chân người len lén đến.
Song đời nào dám gặp ai về!

Tuy thế tôi tin vẫn có người
Thiệt tha theo đuôi nữa, than ôi!
Biết đâu... tôi: một tâm hồn héo,
Bên cạnh chồng nghiêm luống tuổi rồi.

T.T.KH

(Tiểu Thuyết Thứ Bảy, Số 182, ngày 20/11/1937)

Đan Áo Cho Chồng (T.T.Kh.)

Chị ơi! Nếu chị đã yêu,
Đã từng lỡ hái ít nhiều đau thương,
Đã xa hẳn quăng đời hương,
Đã đem lòng gởi gió sương mịt mù.

Biết chăng chị? Mỗi mùa đông,
Đáng thương những kẻ có chồng như em.
Vẫn còn thấy lạnh trong tim,
Đan đi đan lại áo len cho chồng.

Như con chim hót trong lồng,
 Hạt mưa nó rụng bên sông bờ thờ.
 Tháng ngày nổi tiếng tiêu sơ,
 Than ôi! Gió đã sang bờ ly tan...

Tháng ngày miễn cưỡng em đan,
 Kéo dài một chiếc áo len cho chồng.
 Như con chim nhốt trong lồng,
 Tháng ngày mong đợi ánh hồng năm nao!

Ngoài trời mưa gió xôn xao,
 Ai đem khoá chết chim vào lồng nghiêm?
 Ai đem lễ giáo giam em?
 Sống hờ trợn kiếp trong duyên trái đời...
 Lòng em khổ lắm chị ơi!
 Trong bao tủi cực với lời mĩa mai.
 Quang cảnh lạ, tháng năm dài,
 Đêm đêm nghĩ tới ngày mai giật mình!

T.T.KH (Báo Phụ Nữ Thời Đàm - 1937)

Không giống như ba bài thơ còn lại được gửi tới tuần báo Tiểu thuyết thứ bảy và đều làm bằng thơ bảy chữ, bài thơ Đan áo cho chồng này mặc dù cũng ký tên là T.T.Kh. nhưng lại được gửi đăng trên một tờ báo khác là Phụ nữ thời đàm (1938) và được viết bằng thể thơ lục bát. Vì vậy việc bài thơ này có đích thực cùng tác giả với ba bài thơ còn lại hay không vẫn còn là một nghi vấn.

Bài Thơ Cuối Cùng (T.T.kh.)

Anh ạ, tháng ngày xa quá nhỉ!
 Một mùa thu cũ, một lòng đau...
 Ba năm ví biết anh còn nhớ,
 Em đã cầm lời có nói đâu!

Đã lỡ, thôi rồi! Chuyện biệt ly,
Càng khơi càng thấy luy từng khi.
Trách ai mang cánh “ti-gôn” ấy,
Mà viết tình em, được ích gì?

Chỉ có ba người đã đọc riêng,
Bài thơ “đan áo” của chồng em.
Bài thơ “đan áo” nay rao bán,
Cho khắp người đời thóc mách xem...

Là giết đời nhau đấy, biết không?
...Dưới giàn hoa máu tiếng mưa rung,
Giận anh, em viết dòng dư lệ,
Là chút dư hương: điệu cuối cùng!

Từ nay, anh hãy bán thơ anh,
Còn để yên tôi với một mình,
Nhưng cánh hoa lòng, hừ! đã ghét,
Thì đem mà đổi lấy hư vinh.

Ngang trái đời hoa đã úa rồi,
Từng mùa gió lạnh sắc hương rơi...
Buồng nghiêm thơ thần hồn eo hẹp,
Đi nhớ người không muốn nhớ lời!

Tôi oán hờn anh, mỗi phút giây,
Tôi run sợ viết, bởi rồi đây
Nếu không yên được thì tôi... chết
Đêm hơi! làm sao tôi thế này?

Năm lại năm qua cứ muốn yên
Mà phương ngoài gió chẳng làm quen;
Và người vô lý duyên thâm kín,
Lại chính là anh, anh của em!

*Tôi biết làm sao được hồi trời?
Giận anh, không nỡ! Nhớ không thôi!
Mưa buồn, mưa hắt, trong lòng ướt...
Sợ quá đi, anh... “có một người”!...*

T.T.KH

(Tiểu Thuyết Thứ Bảy, Số 217, ngày 23/7/1938)

Nhiều người thích 8 câu thơ của T.T.Kh.

*Nếu biết rằng tôi đã có chồng,
Trời ơi! Người ấy có buồn không?
Có thăm nghĩ tới loài hoa... võ,
Tựa trái tim phai, tựa máu hồng?*

*Người ấy thường hay vuốt tóc tôi,
Thở dài trong lúc thấy tôi vui;
Bảo rằng: Hoa đáng như tim võ,
Anh sợ tình ta cũng võ thôi!*

Độc Thơ T.T.Kh. Cảm Tác

Nàng là người đẹp xứ Thanh (Hoá)
 Tuổi Xuân phơi phới tâm tình mên mang
 Gặp chàng nghệ sĩ lang thang
 Chiều Thu duyên sớm bẻ bàng chiều Thu
 Lỡ duyên - số phận mịt mù...
 Tigôn hoa máu, trời Thu lệ nhòa!
 “Bài thơ Thứ Nhất” chia xa
 “Bài thơ Đan Áo” đông qua úa tàn!
 Tâm tình phong kín quan san,
 Thơ dâng mặt báo phủ phàng đời hoa.
 Ôi thiên tình sử - bi ca:...
 Tháng năm, rồi lại ngày qua lạnh lùng!
 “Bài thơ cuối” cuộc tình chung.
 T.T.Kh mịt mừng - Tì đây!
 Sáu mươi năm - tìm bóng người.
 Còn thơ sáng mãi bên trời yêu thương!

